

РЕЦЕНЗИЯ

**НА НАУЧНАТА, ПРЕПОДАВАТЕЛСКАТА И НАУЧНО-
ОРГАНИЗАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ НА ДОЦЕНТ Д-Р КОСТАДИН
ИВАНОВ ГРОЗЕВ, ПО ПРОЦЕДУРАТА НА КОНКУРСА ЗА
ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ ПРОФЕСОР ПО
НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ 2.2 ИСТОРИЯ И АРХЕОЛОГИЯ
(СЪВРЕМЕННА ИСТОРИЯ), ОБЯВЕН В ДЪРЖАВЕН ВЕСТНИК, БР.
81 ОТ 14.X.2016 Г.**

По силата на обстоятелствата съм имал възможност да наблюдавам научното и професионално развитие на доцент Костадин Грозев от самото му начало, всъщност още от времето на следването му в Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през първата половина на 1980-те години. Той принадлежеше към първия випуск, на който водех упражнения по Нова обща история, четох специални курсове и инцидентно лекции по Историография. Още като студент Костадин Грозев определено се открояваше сред своите колеги със задълбочени научни интереси и нестандартно мислене.

От самото начало Костадин Грозев избра като специализация (магистърска степен) „Най-новата (Съвременна) история“. Макар че е минало доста време от тогава, спомням си, че бях силно впечатлен от неговата неординерна и концептуално новаторска дипломна работа върху функционалната ефективност на американската партийна и управленска система, която беше и убедително защитена. Още тогава Костадин Грозев смело коригираше вкоренени схващания, представи и клишета на Студената война, която тя все още беше в разгара си и ние живеехме в паралелни реалности. Важно явление в нашата историческа американистика беше дисертацията му „Демократическата партия и движението за реформи в

политическата система на САЩ, 1969-1972 г.“ (1990), с нейния многоаспектен анализ на актуални проблеми от съвременната история на Съединените щати.

Следил съм с колегиален интерес, доколкото мога, научното и професионално развитие на доцент Костадин Грозев през годините и смятах че познавам сравнително добре неговата научна продукция.

След казано всичко това, смятах, че задачата ми рецензент ще бъде значително улеснена. Предварителните ми представи, обаче бяха коригирани след детайлното запознаване с приложените от доцент Костадин Грозев материали и публикации за участие в конкурса, които очертават изключително широките научни интереси и многостранната научна, преподавателска и научно-организационна дейност на кандидата. Така че изчитането и вникването в многобройните и многообразни публикации е оказало доста затруднително, но в същото време предизвикващо голям интерес, провокиращо мисълта, и носещо неповторимо интелектуално удоволствие занимание.

За конкурса доцент Костадин Грозев е представил 37 научни публикации и учебни материали (иначе неговите досегашни публикации надхвърлят 120). Отделните публикации на доцент Костадин Грозев са различни по вид, характер и предназначение, но това, което ги обединява е дълбоката фундираност, оригиналност на интерпретацията, неповторим стил и отличаващото ги като цяло високо качество като научен продукт. Списъкът включва монографии, студии и статии, курсове лекции, учебници и учебни помагала за системата на средното образование, като значителна част от публикациите са на английски език.

Поради обилието от публикации на Костадин Грозев появили се на бял свят през един сравнително кратък период след хабилитирането като доцент, по необходимост се налага да се спра по-подробно на най-важните от тях, тематично обособени.

Искам специално да отбележа едно много ценно качество на доцент Костадин Грозев - наред с ярките индивидуални изяви той проявява подчертан афинитет към колективната работа и висок, както сега се казва, тийм спирит, което е важно условие за постигане на научно и обществено значими резултати.

Голяма част от публикациите на доцент Костадин Грозев са посветени на историята, на вътрешната и външната политика на Съединените щати, едно изследователско поле, което той си е избрал от самото начало, остава му верен и регистрира особени постижения и приноси (сред тях бих посочил: Ричард Никсън в сянката на Дуайт Айзенхауер: Студената война и борбите около президентската кандидатура на Републиканската партия през 1960 г. – в: *Bulgarian Journal of American & Trans-Atlantic Studies*, No. 2, 2007; Никсън, Кенеди, Хрущов и президентската кампания в САЩ през есента на 1960 г. – В: *История в преход. Сборник в чест на проф. дин Драгомир Драганов*, 2008; Пари, реклами, изборни кампании и политика в САЩ четири десетилетия след „Уотъргейт“. – в: *Медии, власт, пари – има ли място качествената журналистика*, 2012; *Американската външна политика. – Военна история*, т. 12, 2014; *The United States and the European Union: Some Notes on Negotiations, Sanctions and Partnership.* – in: *Via Evrasia*, vol. 13, 2014).

Тези, както и множество други публикации отпреди доцентурата, открояват доцент Костадин Грозев като авторитетен представител на историческата американистика не само в нашата страна, но получил и международна известност.

Много важна тема в изследванията на доцент Костадин Грозев е историята и наследството на Студената война в нейните различни генерални и регионални аспекти, както и свързаните с нея работи върху структурата и дейностите на тайния репресивен апарат на комунистическия режим в България, в които е анализирано общото и специфичното съпоставено с неговите аналози в страните от Съветския блок през периода на глобално противопоставяне (Студената война, Хелзинки и прелюдията към Обединена Европа. - В: „Заедно в Европа“, сборник публикуван във връзка с присъединяването на България към Европейския съюз, 2007 г.; *Процесът срещу протестантските пастори: Личности в сблъсъците на времето* (в: *Исторически личности и идеи.* – В: *Сборник в чест на проф. Искра Баева*, 2011 г.) Особено място заемат публикациите посветени на структурата и дейностите на тайните служби – Държавна сигурност и други, като научен консултант, редактор и автор на предговори към няколко тома документи издадени от КРДОПГДСРБНА (Държавна сигурност и спортът, част 1 и 2; Държавна сигурност и еврейската

общност в България (1944-89); Международният тероризъм в досиетата на Държавна сигурност); внушителната студия „Организация, структура и кадри на органите за сигурност“ в България, 1944-89 г. (Bulgaria: Organizacja, struktura i kadry organow bezpieczenstwa. – In: Czekisci: Organy bezpieczenstwa w europejskich krajach bloku sowieckiego, 1944-1898. Warszawa, 2010, в съавторство с проф. Йордан Баев); също в Handbuch der kommunistischen Geheimdienste in Osteuropa 1944-1991. Vandenhoeck & Ruprecht, 2008; Bulgarian State Security and Its Monitoring of US and British Diplomats in Bulgaria in the Cold War Years (1944-1989). – In: NKVD/KGB Activities and Its Cooperation with Other Secret Services in Central and Eastern Europe, 1945-1989. Prague, 2008; Bulgarian Perspectives of the Solidarity Movement. – In: Solidarity Movement and Perspectives in the Last Decades of the Cold War. Krakow, 2010; статията „Държавна сигурност и еврейската общност в България (1944-89) – В: Евреите в Източна Европа и Съветския съюз в годините на Втората световна война и Студената война (1939-1989), 2013 г. (в съавторство с доц. Румяна Маринова-Христиди); Кризите на Студената война и външната политика на България (1956-1975). – Ученые записки. Серия общественно-политических наук, № 2, 2012, Бакинский славянский университет).

Заслужава да се отбележи, че доцент Костадин Грозев беше участник в големия проект за Студената война на Уилсъновия център във Вашингтон и е направил във връзка с това (в сътрудничество с проф. Йордан Баев), ценни документални публикации (България и Студената война (1956-1989). Документи от личния архив на Тодор Живков. (Мултимедийно CD-ROM издание. ИК „96+“); НАТО и Балканите (1949-1999). (Мултимедийно CD-ROM издание. ИК „96+“)

Особено значима е биографията на енигматичния Георги Андрейчин (1894-1940), който в крайна сметка става жертва на глобалното противопоставяне през XX век (Одисея в два свята. Българинът Джордж и съветско-американските отношения през първата половина на XX век (София: Книгоиздателска къща Труд, 2008, в съавторство с доц. Йордан Баев; издадена и на английски в електронен вариант – An Odyssey Across Two Worlds: George the Bulgarian and Soviet-American Relations During the First Half of the 20th Century. - https://www.academia.edu/5891252/Andreytchine_Eng2014).

На големия водораздел в историята на XX век - Първата световна война и българското участие в нея, доцент Костадин Грозев е посветил статията „Българското лято“ на 1915 г.“ (“The Bulgarian Summer” of 1915: Sofia between the Entente and the Central Powers” - в: Първата световна война един век по-късно, в съавторство с доц. Валери Колев). Интересът му към военна история е намерило израз в участието на доцент Костадин Грозев в редакционната колегия на сборниците с доклади на 38-ия конгрес по военна история в София през 2012 г. и по-специално на 40-ия конгрес във Варна през 2014 г. посветен Първата световна война

Доцент Костадин Грозев не само изследва големите исторически процеси, но и експедитивно откликва на актуални събития в политиката на САЩ с експертни и аргументирани анализи (Вторият мандат на Барак Обама: Размисли след поредните президентски избори в САЩ през 2012 г. – в: Международна политика, кн. I, 2013; Изборът на Барак Обама (6 ноември 2012 г.) в огледалото на глобалните медии. – Годишник на Софийския университет. Факултет по журналистика и масови комуникации. Т. 20, 2013).

Изключително актуално е звученето на сборника „Миграциите: Европа между историческия опит и страховете на съвремеността“ (на Университетския комплекс по хуманитаристика „Алма матер“, 2015), на който доцент Костадин Грозев е един от съставителите и основните автори (Миграции и бежанци в историята на САЩ и ЕС – исторически аспекти и съвременни измерения).

Една от последните значими публикации на доцент Костадин Грозев е „Студената война и нейните български измерения“ (The Cold War and Its Bulgarian Dimensions in Several Case Studies (An Interdisciplinary M. A. Lecture Course), публикувана от Издателството на Софийския университет през 2016 г. Това издание сумира изследванията на автора върху различните аспекти на историята и наследството на този период от историята на XX век в широка концептуална и историографска рамка.

Донейде извън основното русло на научните интереси на доцент Костадин Грозев е книгата „Малката Русия“ на жълтите павета“ (в съавторство с проф. Румяна Михнева и доц. Гана Рупчева), посветена на руското присъствие

в българската столица – историческо, културно, архитектурно и лично през XIX – XX век. Макар и съзнателно пренебрегваща „академичното оформление“ книгата е резултат от продължителни архивни издирвания и поднася интересни факти и щрихи на историческото взаимодействие между двете страни на личностна основа.

Свидетелство за авторитета на автора и качествата на неговите работи са сведенията за цитиранията на публикации на доцент Костадин Грозев, които могат да бъдат открити в платформите Web of Science (2), ProQuest Ebook Central (4), Springer Link (1), Central and Eastern European Online Library (34) и други.

Преподавателската кариера доцент Костадин Грозев в Историческия факултет на Софийския университет започва преди повече от четвърт век. Неговата започнала през 1990 г. преподавателска дейност е изключително широка и многостранна - той води последователно упражнения/семинари по Съвременна история на студентите от бакалавърска степен, поредица от специални курсове (Политически идеи и движения в България през XIX – XXI век; История на Европа; Съвременна дипломация; Диктатура и демокрация: пропаганда и власт; Въведение в международните отношения и други, включително и на английски език – US Foreign Policy and the European Union); курсове пред студенти – магистърска степен (в Историческия факултет, в Магистърска програма „Американистика и трансатлантически отношения“; в Магистърска програма Етничност и регионална сигурност в ИФ; в Магистърска програма по културна дипломация в СУ - Наследството на Студената война; История на САЩ през XX век: От Новия курс до свръхдържава; Международни отношения и геополитика на XXI век; Многопистова дипломация в геополитиката на XXI век; САЩ и културната дипломация на ЕС и други).

От 2007 г. доцент Костадин Грозев чете основен курс по Съвременна история в МСЮИЕ в Историческия факултет, а от 2014 г. същия в бакалавърската програма по История в ИФ. Успоредно с това той чете курсове в Юридическия факултет и Факултета по журналистика и масови комуникации на СУ (Съвременна история на Европа и Северна Америка, История на регион Северна Америка, Архивите в съвременния свят и други). Той е участвал в ред

международни бакалавърски и магистърски програми в Софийския университет (Европейска интеграция и Европейски съюз, международен проект по Еразъм – продължаващо обучение и други).

През последните години доцент Костадин Грозев е бил научен ръководител на трима дипломанти и двама докторанти.

През 2008 г. доцент Костадин Грозев е бил гост-лектор в Университета на Тексас, в Остин, с курсове „Балканите и Студената война“ и „Български език, история и култура“, а през 2016 г. участвал в семинар и конференция организирана от Семинара за изучаване на Студената война към Харвардския университет.

Доцент Костадин Грозев е осъществил и многостранна научноорганизаторска дейност (като организатор и като лектор в Университетски комплекс по хуманитаристика, „Алма Матер“, Collegium Historicum. Програма за повишаване на научния капацитет на докторанти, пост-докторанти и млади учени в Историческия факултет на Софийския университет; Международния летен Фулбрайтов университет; както и на ред научни национални и международни конференции и конгреси).

Доцент Костадин Грозев се явява съосновател и заместник-председател на Българската асоциация по американистика.

Особено важно е преподаването на история в средните училища, не само за обективното запознаване на учениците с основните събития и процеси като времеви репери в представите им за развитието на обществата и света като цяло, но и за формиране на техния светоглед и ценности. В това отношение доцент Костадин Грозев има забележителни постижения (като съавтор с доц. Валери Колев, проф. Румяна Михнева и учителя Тодор Зарков), в написването на История и цивилизация. Учебник за общообразователна подготовка за 5. клас; История и цивилизация. Учебник за общообразователна подготовка за 10. клас (както и за задължителна и профилирана подготовка), и на съответните учебни помагала към тях (книга за учителя, учебна тетрадка), на ИК Даниела Убенова, които са претърпели през годините три издания; История 9/12 клас. Съкратено изложение на учебния материал (в съавторство с проф. Борислав

Гаврилов, проф. Веселин Янчев, доц. Георги Якимов, ИК Регалия 6). Въпросните учебни помагала са компактни, с достъпно и съобразено с възрастовите и психологическите характеристики на учениците изложение, при пълно спазване на научната обективност.

През годините доцент Костадин Грозев се е утвърдил като авторитетен академичен изследовател и като популярен сред студентите преподавател, като при това неговата експертност е получила и широко обществено признание. Средствата за масова комуникация често търсят неговите политически анализи, които за разлика от изказванията на други коментатори се отличават с дълбоко познаване историческия контекст и на актуалните реалности, и оттам с висока прогностична стойност.

Професионалната кариера на доцент д-р Костадин Иванов Грозев като цяло е свидетелство за едно забележително академично развитие, за концентриране върху определено изследователско поле, съчетано с необикновена широта на изследователските интереси, за утвърден международен академичен авторитет, както и за изключително интензивна научна, преподавателска, научноорганизаторска и обществена активност. Така че заемането на академичната длъжност „професор“ ще бъде достойно признание за неговите безспорни постижения като учен и преподавател.

София, 13.II.2017 г.

проф. д-р Румен Генов

